

РЕЦЕНЗИЯ

по процедура за придобиване на образователната и научна степен "доктор"- професионално направление 3.1, с дисертация на тема "Влияние на технологиите върху управлението и популяризирането на културното наследство" с автор Петя Георгиева Костадинова

Рецензент: доц. д-р Антон Генов, преподавател в катедра „Културология“ на Факултета по изкуствата при ЮЗУ „Неофит Рилски“, назначен за член на научното жури със заповед № 1025/16.04.2025 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

I. Кратки биографични данни на докторанта:

Петя Георгиева Костадинова е редовен докторант в докторската програма по „Теория и история на културата“ в катедра „Културология“, Факултет по изкуствата на Югозападния университет „Неофит Рилски“. Докторантът е възпитаник на катедрата, като преди докторантурата завършва специалност „Култура и медии“ (бакалавър), с допълнително обучение във Флоренция, Италия, и „Културен мениджмънт и визуални комуникации“ (магистър). Академичната ѝ работа е тясно свързана с практически опит в сферата на културната политика, дигиталното културно наследство и управлението на иновации в туризма. Впоследствие докторант Петя Георгиева заема различни ръководни и експертни позиции в културни, административни и технологични структури, включително като главен експерт „Култура и туризъм“ в Община Сандански. Също така практикува и като продуктов мениджър в ИТ, творческия и неправителствения сектор. Поддържа дългогодишно сътрудничество с Археологически музей – Сандански. Ръководи множество национални и международни проекти, финансирани от програми като „Еразъм+“, Interreg и НФК, свързани с темата за дигитализацията в областта на културата и културното наследство. Автор е на над 15 научни публикации, представяни на научни форуми в страната и чужбина. Цялостната ѝ дейност убедително демонстрира пълноценното взаимодействие между теоретични изследвания и приложна практика в полето на културното наследство и дигиталните хуманитарни науки.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на докторанта:

Цялостната дейност на докторанта убедително демонстрира пълноценното взаимодействие между теоретични изследвания и приложна практика в полето на културното наследство и дигиталните хуманитарни науки. Научният принос включва над петнадесет публикации, свързани с темата на дисертационния труд, сред които статии в международни издания и сборници. Докторанта е съавтор в колективната монография „Християнски храмове от Югозападна България“. Докторант Петя Костадинова е представяла резултатите от своето изследване на национални и международни научни форуми. Нейни текстове са цитирани в академични трудове и международни научни списания, което свидетелства за принос в интердисциплинарната област на дигиталното културно наследство.

III. Рецензия върху дисертационния труд

Дисертационният труд "Влияние на технологиите върху управлението и популяризирането на културното наследство" съдържа 437 страници. Структуриран е във въведение, три глави, заключение, библиография и приложение със 563 литературни; 79 нормативни; 82 интернет източници. Във въведението авторът е разгледал първо значимостта и актуалността на темата, основни понятия с които ще се работи и е формулирал основните проблеми на изследването както и обект и предмет на изследването. **Обект на изследване са управлението и популяризирането на културното наследство в условията на дигитална трансформация.**

Предмет на изследване са спецификите на процеса на дигитализация и ефектите от внедряването на цифрови технологии в управлението и популяризирането на културното наследство – възможности, предизвикателства и перспективи в българския контекст.

В така очертаната конкретика, дисертантът успешно е извел изследователските цели на дисертационния труд, като още в тях се очертава стремеж към практичност. Като основна цел е формулиран стремежа да се **„представи и анализира съвременните трансформации в сектора на културното наследство“** в частност **„процеса на дигитализация“** с фокус върху **„дигитализацията в България с цел обзор и анализ на актуалното състояние и ефекта от интегрирането на новите технологии и очертаване на възможни перспективи за бъдещото развитие и подобряване управлението и популяризирането на културното**

наследство в страната“. Това всъщност дава и приносната насока на дисертацията.

В 6 стъпки са разгърнати и съответните задачи за постигането на целите и решаване на проблемите на изследването. Коректно поставени са **„Обхват на изследването и ограничения“**, където са дефинирани някои от най-често използваните понятия, но също и : Специфика на обекта на изследване (там коректно е посочено в какъв план ще бъде изследвана широката област на културното наследство); Подчертан е и **„Динамичният характер на технологиите“** като риск пред съответното хуманитарно текстово изследване, посветено на тема свързана с динамичните нови технологии; Разбира се определени са географски обхват, технологичен фокус и методология.

С това изследователската рамка на изследването е успешно завършена, което дава възможност за следващите стъпки и натрупване на съответния материал в структурата.

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, ясно и коректно структурирани в подглави, заключение, библиография и приложения.

Глава I. **„Културно наследство и съвременен контекст на (за) развитие“** представя теоретичната основа на изследването. Тази глава има роля на исторически преглед на развитието и навлизане на технологиите в културното наследство. Това е базата, без която не може да се развие подобно изследване. Оценено е влиянието на технологиите върху културното наследство. Работено е с основни източници и автори в областта. Нещо повече, докторанта демонстрира познаване и работа с основни нормативни актове в тази област, което отново придава на дисертационния труд така необходимата практическа обвързаност. Така чрез проследяване на международните и глобални тенденции в технологичната ера и навлизането им в културното наследство се подготвя добро сравнително поле за анализ на българската действителност, което е загатнато в края на главата. По такъв начин, както подчертава докторанта - тази глава определя рамката и насоките на изследването, очертавайки съвременните предизвикателства. Пълното представяне на тези съвременни предизвикателства, разбира се не може да мине само с обзорна историографска глава каквато е първата глава на текста. Това от своя страна изисква изграждането на глава пълна с конкретика и детайлно изясняване на термини понятия и процеси, каквато е втората глава на работата.

Глава II. **„Дигитализация на културното наследство: класификация на технологиите“**. В тази част докторанта навлиза в дълбоките води на една друга област доста далеч от зоната на комфорт на културната антропология, но добре структурирания научен апарат му помага умело да дефинира и систематизира основни термини, процеси технологии, свързани с текущото използване на нови технологии и дигитализация в културния сектор; Главата може да бъде сравнена с един **„каталог на технологиите, които се прилагат или биха могли да бъдат използвани в сектора на културното наследство“**. Това от своя страна прокарва път към третата същинска част на изследването където в конкретика са представени реални стъпки и проблеми от българската действителност.

Глава III, озаглавена **„От теория към практика: опит от въвеждане на технологиите в областта на културното наследство“** представя успешни примери от международния и българския опит в прилагането на технологии в областта на културното наследство. Като плюс на главата може да бъде изтъкнати направените мащабни анкетни проучвания които могат да бъдат наречени представителни с оглед на това, че обхващат голям процент от ангажираните страни в проблематиката, както следва: 1) представители на културни организации в България и 2) широката общественост. Тази част от дисертационния труд прави опит да представи актуалното състояние на процеса на дигитализация на културното наследство в България, като очертава основни тенденции, предизвикателства и възможности.

Заключението обобщава резултатите от изследването, достигнатите изводи и решава в голяма степен поставените изследователски задачи. Също предлага опорни точки за оптимизиране на процеса на дигитализация на културното наследство в България. В такъв план трудът има безспорно приносен характер и предлага отговори и решения на една проблематика, която ще бъде все по актуална за българските културни институции при бъдещата им работата с публики и представяне на културното наследство. Като достойнства на работата не трябва да бъдат пренебрегвани и обстойната библиография и богатите приложения.

Библиографията на дисертацията е впечатляваща, както по обема така и по съдържание и включва основни научни монографии, студии и статии, нормативни източници на няколко езика по изследваната проблематика.

Към текста, следват четирите приложения, които също затвърждават положителното впечатление както следва: Приложение едно е „Речник на съкращенията“; Приложение три– „Добри практики в употребата на

технологии в културното наследство“ което ни показва, чудния свят на технологиите в представянето на културното наследство, в снимки и QR кодове, с възможност всеки да предприеме свое пътуване в този свят на визуализации и преживявания. Тези две приложения затвърждават впечатлението, че дисертационния труд е една готова книга, към която би имало интерес не само от страна на специалистите. В приложение номер 4 са показани извадки от анкетите и списък с институциите, изследвани от автора, което наистина добавя научна тежест и представителност към текста. Най-впечатляващо за мен е приложение номер 2 „Дигитален каталог на технологиите“, което всъщност е дигитално достъпен терминологичен речник по проблематиката на дисертацията.

В такъв план поради своята обстойност, научна издържаност и поради своите приноси в проблематиката трудът може да бъде наречен фундаментален, а авторът се превръща в име с което бъдещите проучватели да се съобразяват.

Авторефератът отразява вярно съдържанието на дисертационния труд. Научни публикации на дисертанта по темата на дисертационния труд са 7 и покриват минималните национални изисквания. Намирам автосправката за приносите на дисертационния труд за пълна и вярна.

IV. Бележки и препоръки

Разбира се, към текста на рецензираната дисертация могат да се отправят и някои дребни бележки, които носят по скоро технически характер и биха имали стойност при издаване на дисертацията, а към момента не си струва да бъдат отбелязвани.

V. Заключение

Съгласно направената технологична справка на издателският комплекс на ЮЗУ, дисертацията има характер на авторски текст, което съвпада и с моето впечатление за работата, поради което аз горещо препоръчвам издаването на текста. Най-важното е, че дисертантът се е справил успешно с един сложен научен и социален проблем и налице е един отличен дисертационния труд с интердисциплинарен и приносен характер, който може да бъде връзка между няколко научни области.

Имайки предвид всичко гореизложено, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на докторант Петя Георгиева Костадинова, образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление

3.1. Социология, антропология и науки за културата за дисертационния и труд „Влияние на технологиите върху управлението и популяризирането на културното наследство“.

03.06.2025 г.

Благоевград

.....

Доц. д-р Антон Генов

REVIEW

under the procedure for acquiring the educational and scientific degree "Doctor"
- professional field 3.1, with a dissertation on the topic "Impact of Technologies
on the Management and Promotion of Cultural Heritage" by Petya Georgieva
Kostadinova

Reviewer: Assoc. Prof. Dr. Anton Genov, lecturer in the Department of Cultural
Studies, Faculty of Arts, South-West University "Neofit Rilski", appointed as a
member of the scientific jury by Order No 1025/16.04.2025 of the Rector of the
South-West University "Neofit Rilski"

I. Brief biographical data of the doctoral student:

Petya Georgieva Kostadinova is a full-time doctoral student in the doctoral
program "Theory and History of Culture" at the Department of Cultural Studies,
Faculty of Arts, South-West University "Neofit Rilski". She is an alumna of the
department, having completed a Bachelor's degree in Culture and Media, with
additional training in Florence, Italy, and a Master's degree in Cultural
Management and Visual Communications. Her academic work is closely tied to
hands-on experience in the fields of cultural policy, digital cultural heritage, and
innovation management in tourism.

Subsequently, Petya Kostadinova has held various leadership and expert
roles in cultural, administrative, and technological structures, including as Chief
Expert "Culture and Tourism" in the Municipality of Sandanski. She also works
as a product manager in the IT, creative, and non-governmental sectors. She
maintains long-term cooperation with the Archaeological Museum in Sandanski
and leads numerous national and international projects funded by programs such
as Erasmus+, Interreg, and the National Culture Fund, all related to digitization in
culture and cultural heritage. She is the author of over 15 academic publications,
presented at national and international scholarly forums. Her overall activity
convincingly demonstrates a strong integration between theoretical research and
applied practice in the field of cultural heritage and digital humanities.

II. Characteristics of the doctoral student's scientific and applied contributions

The doctoral student's work clearly demonstrates a strong synergy between theoretical exploration and practical application in the domain of cultural heritage and digital humanities. Her academic contributions include over fifteen publications related to the dissertation topic, including articles in international journals and edited volumes. She is a co-author of the collective monograph "Christian Temples of Southwestern Bulgaria." Petya Kostadinova has presented her research findings at both national and international academic forums. Her work has been cited in academic publications and international journals, indicating her contribution to the interdisciplinary field of digital cultural heritage.

III. Review of the dissertation

The dissertation, entitled "Impact of Technologies on the Management and Promotion of Cultural Heritage," is 437 pages long. It includes an introduction, three main chapters, a conclusion, a bibliography, and appendices referencing 563 literary sources, 79 legal/regulatory sources, and 82 online sources.

In the introduction, the author presents the importance and timeliness of the topic, defines the core concepts, and formulates the key research questions along with the object and subject of the study. The object of study is the management and promotion of cultural heritage in the context of digital transformation. The subject is the specifics of the digitization process and the effects of implementing digital technologies in managing and promoting cultural heritage — covering opportunities, challenges, and perspectives within the Bulgarian context.

The research goals are clearly outlined and signal a strong practical orientation. The main objective is to analyze contemporary transformations in the cultural heritage sector, particularly focusing on digitization in Bulgaria. The dissertation aims to assess the current state, effects, and future prospects for improving the management and promotion of cultural heritage through digital technologies. This clearly defines the dissertation's contribution.

Six specific research tasks are laid out to achieve the set goals and address the identified problems. The section "Scope and Limitations of the Study" is properly positioned, offering definitions of key terms and clarifying the specific focus within the broad field of cultural heritage. It emphasizes the dynamic nature of technologies, which poses a challenge to humanities research addressing

constantly evolving tools. It also specifies the geographic scope, technological focus, and methodology.

The research framework is thus well established, allowing for a logically structured development of the dissertation.

The body of the dissertation consists of an introduction, three chapters with clearly organized subchapters, a conclusion, a bibliography, and appendices.

Chapter I: “Cultural Heritage and the Contemporary Context for Development” provides the theoretical foundation. It serves as a historical overview of the role and integration of technologies in the field of cultural heritage. The chapter demonstrates thorough engagement with key literature and regulatory frameworks, grounding the study in both academic and practical terms. It outlines global trends and prepares the ground for a comparative analysis of the Bulgarian context, as suggested at the chapter’s end. As emphasized by the doctoral student, this chapter defines the study’s framework and direction, outlining the main contemporary challenges. However, these cannot be fully covered in a historiographical overview alone, necessitating the detailed analysis in the second chapter.

Chapter II: “Digitization of Cultural Heritage: Classification of Technologies.” Here the doctoral student steps into a domain far removed from the comfort zone of cultural anthropology, yet successfully defines and systematizes key terms, processes, and technologies currently used — or with potential for use — in the cultural sector. This chapter acts as a catalog of technologies relevant to cultural heritage, and lays the groundwork for the third chapter, which presents practical applications.

Chapter III: “From Theory to Practice: Experiences in Implementing Technologies in the Field of Cultural Heritage.” This chapter showcases successful international and Bulgarian examples. A notable strength is the inclusion of large-scale surveys, which can be considered representative due to their scope — covering both professionals in cultural institutions and the general public. This section analyzes the state of digitization in Bulgaria and outlines key trends, challenges, and opportunities.

The conclusion synthesizes the findings, addresses the research tasks, and proposes recommendations for improving digitization practices in the field of cultural heritage in Bulgaria. The dissertation is undoubtedly a valuable contribution and offers practical solutions to an increasingly relevant issue facing Bulgarian cultural institutions.

The dissertation is further distinguished by an extensive bibliography and well-developed appendices.

The bibliography is impressive in both volume and scope, comprising key monographs, studies, articles, and legal documents in several languages.

The four appendices reinforce the positive impression. Appendix 1 is a list of abbreviations. Appendix 3, “Good Practices in the Use of Technology in Cultural Heritage,” presents vivid examples through photos and QR codes, inviting the reader to explore this visual and experiential world. These appendices suggest that the dissertation could be readily transformed into a book of interest to a broad audience. Appendix 4 includes survey excerpts and a list of researched institutions, adding scientific weight. Most impressive is Appendix 2, “Digital Catalog of Technologies,” which serves as an accessible digital glossary of relevant terminology.

Given the dissertation’s depth, scholarly rigor, and contributions to the field, it can be considered a fundamental work. The author emerges as a scholar whose work future researchers will surely reference.

The abstract faithfully reflects the content of the dissertation. The doctoral student has published 7 academic works related to the dissertation, fulfilling the minimum national requirements. The self-assessment of the dissertation’s contributions is complete and accurate.

IV. Notes and Recommendations

Naturally, a few minor remarks of a technical nature could be made, which would be more relevant if the dissertation is to be published as a book.

V. Conclusion

According to the technological report of the university’s publishing office, the dissertation qualifies as an original authorial work, which fully aligns with my own impression. I strongly recommend that it be published. Most importantly, the doctoral student has successfully addressed a complex academic and social issue. The dissertation is of excellent quality, interdisciplinary in scope, and makes a meaningful contribution. It serves as a bridge between multiple academic fields.

In light of the above, I propose that the esteemed academic jury confer upon Petya Georgieva Kostadinova the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 3.1. Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences for her

dissertation entitled "Impact of Technologies on the Management and Promotion of Cultural Heritage."

03.06.2025
Blagoevgrad

.....
Assoc. Prof. Dr. Anton Genov